

6 Шулика Ю.А., Коблев Я.К., Невзоров В.М., Схаляхо Ю.М. *Дзюдо система и борьба* // Ростов-на-Дону: Феникс, 2006.-800 с.

7 Волков Н.И., Шиян В.В. *Анаэробные возможности и связь с показателями соревновательной деятельности у дзюдоистов* // Теория и методика физической культуры, 1983. №3. –б. 23-25.

Физическое воспитание представляет развитие гармонного организма и укрепление здоровья. Занятия спортом способствуют приобретению – мощности, силы, гибкости.

Physical education gives to development harmony an organism and to health consolidation. To its duties treat – power, force, good quality, fitness, flexibility.

ӘОЖ 796:371

Акмуханов Е.У.
магистрант, М.Әтемісов атындағы БҚМУ

ОҚУ ПРОЦЕСІНДЕ ЖАҢА ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУ ТИМДІЛІГІ

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың соңғы екі жылдан бері республика мектептеріндегі білім беру мен тәрбие жұмысын жақсартудағы қатаң талабы бүкіл республикамыздың білім саласын жаңаша үйімдістыру міндетін қойып отыр. «Бізге экономикалық қоғамдық жаңару қажеттілігіне сай келетін осы заманғы білім беру қажет», - деп 2006 жылғы 1 наурыздағы «Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясы» атты Қазақстан халқына Жолдауында атап көрсетті [1]. Сондыктан ел экономикасы жақсарып, алға қойған мақсаттарымыз айқындалған тұста білім беру жүйесінде өзгерістер мен қайта жаңартулар орын алуда.

Ертенгі күннің бүтінгі күннен асып түсуіне ықпал етіп, адамзат қоғамын жетелеуіші құдіретті қүш тек білімге ғана тіреледі. Заман талабы тұрғысынан жеке тұлғаны дамытудағы қоғамның рухани және адамгершілік құндылықтарын қалыптастырудың білім беру саласы – баса назар аудараптық мәселе.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев 2007 жылғы 28 ақпандағы «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты Қазақстан халқына Жолдауында «Білім берудің сапасын жаңарту мен әлемдік білім стандарттарына сәйкес үлттық білім беру жүйесін құру қажет» – деп атап көрсетті [2]. XXI ғасырда Қазақстанның білім беру жүйесіндегі жаңа технологиялардың білім беру жүйесіне енгізуінде үақыт талабы болып отыр. Қоғамымыздың әлеуметтік-экономикалық және саяси құрылымының түпкілікті жаңаруына байланысты бірінші міндет – халықтың білім жүйесін жаңаша тұжырымдама жасап, жаңаша талап қоюды қажет етеді. Мектептердегі нақты міндеттердің бірі білім беру кезеңінде балалардың физиологиялық, психологиялық деңгейінің дамуын, олардың әрі қарай білім алу, күрделі білімді жеткілікті қабылдауын дамыту, әр салада болсын біліктерін жетілдіру негізінде, еліміздегі үздіксіз білім беру білім саласында үлкен жаңалық болып табылады.

Бүтінгі білім жүйесінде «Үлкен өзгерістер басталуда. Ол маңызы жағынан, К.Коперниктің жаңалығына (Күн - астрономиялық орталық, басқа планеталар оның айналасында шоғырланады, оны айнала қозғалады) тең болып отыр, яғни оқушы тұлғасы орталыққа айналып, барлық педагогикалық әрекеттер оның айналасына шоғырландыра жүргізіледі».

Осылай сәйкес дамыған елдердің білім беру жүйесінде төмендегідей тенденциялар байқалып отыр:

- білім беру философиясы мен әдіснамасының жаңаруы;
- білім беру мазмұнын құру әдістерінің езгеруі;
- білім беру жүйесінде жетілдірілген үлгілердің жасалуы;
- білім беруді басқарудың тиімді жолдарының қарастырылуы;
- жаңа білім технологияларының енгізілуі;
- оқытудың дәстүрлі тиімсіз стилін ығыстырып, оқушылардың танымдық белсенділігі мен өзіндік ойлауын қамтамасыз ететін дамытушы, сындарлы білім беру үлгісіне көшуі;
- терен және белсенді кәсіби бағдар берудің ерте жастан басталуы;
- оқушы жастарға азаматтық-патриоттық, рухани-адамгершілік, көп мәдениеттілік, денсаулық сақтау және экологиялық тәрбие беру рөлінің күштейтілуі;
- білім ұйымдарының оқушыны әлеуметтендірудегі рөлінің артуы.

Біз бүтінгі күні осындағы әлемдік білім беру жүйесіне негізделген жаңа технологияның басым бағыттарын қарастырып отырмыз.

«Білім беру реформасы талабының басты өлшемі – тиісті білім мен білік алған еліміздің әрбір азаматы әлемнің кез-келген елінде қажетке жарайтын маман болатындағы деңгейге көтерілуі болып табылады. Біз бүкіл елде әлемдік стандарттар деңгейінде сапалы білім беру қызметіне қол жеткізуге тиіспіз» – деген болатын Елбасымыз өзінің Жолдауында.

Республикамызыдағы білім беру саласында және әртүрлі қолдану салаларына байланысты жаңа бағыттағы спорт, дene тәрбиесі жүйесі бойынша мамандарға деген сұраныстың артуы, оларды даярлаудағы білімділігі мен қабілеттілігі, біліктіліктің қазіргі талаптарға сай болуы ете үлкен маңызды жұмыстарды атқаруды талап етеді және болашақ педагогтардың кәсіби даярлығын, білім стандарттарына, мазмұнына сай жетілдіру мәселелері көкейтесті мәселе болып отыр.

Көрсетілген міндеттерді толық жүзеге асыру дene тәрбиесі жүйесіне тікелей байланысты. Дене тәрбиесін жүзеге асыру – денсаулықты нығайту, білім беру, дамыту, тәрбиеу міндеттерін шешуге арналған педагогикалық жұмыстардың бірі бола отырып, жеке тұлғаның денсаулық деңгейін арттыру, табиғи күш-куатын нығайту, дene мүшелерін гигиеналық негіздері мен дene-қозғалыс қабілеті мүшелеріне сай, өз бетінше қымыл-қозғалыс жаттығуларын орындаپ, өзін-өзі үнемі дамытып, көнілді де сергек журуге баулады.

Болашақ ұрпағымыздың денсаулығының мықтылығы, салауатты өмір сүру мектеп мұғалімінің жеке басы мен жоғары оку орнындағы теориялық жеке тәжірибелік даярлығының дәрежесіне тікелей байланысты. Осылан орай оқушылардың дene тәрбиесі жүйесін жүзеге асыру жұмыстарын ұйымдастыруға болашақ мұғалімдерді даярлау ісін кәсіби даярлықтың ажырамас бөлігі ретінде қарастыру керек. Дене тәрбиесі және спорт мамандары күрделі әлеуметтік міндеттерді шешуге араласумен бірге оқушылардың психологиялық ерекшеліктеріне сай, оқу-тәрбие міндеттерін шешуде олардың рухани жетекшісі де болуы тиіс.

Қазіргі кезде дene тәрбиесі мұғалімі биологиялық (физиология, анатомия, биохимия, спорттық метрология, т.б.), педагогикалық (педагогика, психология, дene мәдениетінің ілімін, спорттық жаттығу негіздері, дидактика, т.б.) пәндерді, философия, әлеуметтану, медицина, математика ғылымдарын және басқару мен ұйымдастыруды жете менгеру керектігін ескерсек, дene тәрбиесі жүйесін жүзеге асыруда педагог кадрлар даярлау мәселесінің өзектілігі айқындалып, оның түрлі бағыттары бойынша ауқымды зерттеулердің қажеттілігі байқалады.

Бүгінгі таңда болашақ мұғалімдерді оқушылардың дene тәрбиесін жүзеге асыруды ескере отырып, дайындаудың қажеттілігі мен бұл мәселенің ғылыми-теориялық тұрғыда талданбауы және болашақ мұғалімдердің кәсіби дайындығын ғылыми-әдістемелік тұрғыдан жеткілікті деңгейде қамтамасыз ету сұранысы мен осы уақытқа дейін дene шынықтыру және спорт педагогикасында

аталған мәселенің арнайы жүйе ретінде қарастырылмауы арасында қарама-қайшылықтар орын алғып отырғаны байқалады.

Бұгінде жаңандану заманында жас үрпаққа әлемдік стандартқа сай білім беру мәселеінің республикадағы педагогикалық тұрғыда ізденіспен әлемдік жинақталған тәжірибелеге, отандық қол жеткен табыстарды сараптайтын, үлттық ерекшеліктерді ескере, оқу мен тәрбиелеуді жаңаша ұйымдастыру көкейкесті мәселе болып отыр.

Дене мәдениетін қалыптастыру мәселелерін шығармашылық тұрғыда шешуде, өзгермелі өмір жағдайында инновациялық үдерістер мен жаңашыл бағыттарды дер кезінде менгере отырып, тәжірибелеге сын көзben қарап, дене тәрбиеі міндеттерін жүзеге асырудың маңыздылығы артуда.

В.А.Сластенин, Л.С.Подымовалардың пікіріне сүйенсек, адамның құндылығы оның ерекшелігімен, шығармашылығымен анықталады. Шығармашылық дегендеміз жаңа көзқарас, жана шешім, жаңаша қарau, құнделікті сыйбалар мен мінез-құлыштың стереотиптерінен бас тартуға дайын болу, қабылдау мен ойлаудан, өзін-өзі өзгертуге дайын болу деген мағынаны білдіреді.

«Білім беру технологиясы» – бұл оқушылар мен оқытушының қатысуышыларға жайлы жағдайда нақты нәтижеге жету мақсатын көздеген білім беру процесін ұйымдастыруды жобалау, бағдарлау және түзету бойынша біріккен жұмысының процесті жүйесі (Т.Н.Шамова, Т.М.Давыденко).

Педагогикалық технологияның белгілеріне:

- оқыту әдістерінің тәсілдер жиынтығы;
- мұғалім мен оқушылардың арасындағы өзара байланысқан процессыалды екіжақты сипаты;

- оқу процесінің қатаң ғылыми жобалауы және ұйымдастыруы;
- жайлы жағдайлардың болуы;
- оқытудың нақты нәтижесінің кепілденген жетістігі (зерттеушілердің көпшілігінің ойынша бұл оқыту әдістемесінен педагогикалық технологияның негізгі ерекшелігі);
- оқыту мен бақылаудың дидактикалық, технологиялық құралдарын кешенді қолдану, т.б. жатады.

Жеке тұлғаны жан-жақты дамыту шенберінде білім берудің мақсаты мен мәнінің өзгеруі «білім беру технологиясы» деп аталатын жаңа ұғымның пайда болуына ықпал етті. Бұл ұғымның мәнін білім беру үдерісін өздігінше дамыттын жүйе деп түсінуге болады, онда білім алушылардың қызметі жетекші фактор болып табылып, оқыту мұғалім мен білім алушының субъектаралық өзара әрекеттің қарастыратын және олардың мүмкіндіктерін қамтамасыз ететін рефлексиялық басқару ретінде көрінеді.

Білім беру жүйесіндегі реформалар мен қазіргі мектептің тұлғалық-бағдарлы оқытуға бет бүрүс болашақ мұғалімдердің кәсіби бағыттылығының даярлығына жаңа талаптар қояды. Білім беру жүйесі дамының қазіргі кезеңі жаңа парадигмаға етудің жолдарын іздестірумен, яғни білім берудің жаңа мақсатының жетістіктерімен байланысты.

Жаңа парадигманың маңызды компоненті – тұлғаның өзіндік даму тұжырымдамасы болып табылады. Өзіндік даму – бұл ішкі және сыртқы әлеммен байланысу қабілетін қалпына келтіру. Тұлғаның әртүрлі саладағы икемділіктері мен қабілеттерін дамыту оның дербес ерекшеліктеріне өзіндік талдау, өзіндік баға беру қабілеттеріне байланысты, мұның өзі әрбір студентке ерекше қатынас керек екендігін, оларға өзін көрсетуге, дамытуға мүмкіндік жасау қажеттігін дәлелдейді. Сондықтан біздің зерттеуіміз болашақ мамандарды дәстүрлі формада даярлаумен қатар жаңа педагогикалық технологиялар негізінде жетілдіруді көздейді.

Білім берудегі жаңа ақпараттық технологиялар – оқу-тәрбие материалдарын үйретуге арналған есептеуіш техника мен инструменттік құралдардың жиынтығы, сол сияқты ол есептеуіш техника құралдарының оқу процесіндегі рөлі мен орны,

окытушылар мен окушылар енбегін жөнілдегіде оларды пайдаланудың түрі мен әдістері туралы ғылыми білімнің жүйесі. Оқытудағы жаңа ақпараттық технология аса қажетті педагогикалық мәселелердің шешімдерін табуға, ой енбегін арттыруға, оқу процесін тиімді басқаруды қамтамасыз етеді. Жаңа ақпараттық технологиялардың негізгі ерекшелігі ол оқытушылар мен окушыларға өз бетімен және бірлесіп шығармашылық жұмыс жасауға көп мүмкіндік береді және оны педагогикалық мақсатта пайдалану оқушылардың зердесіне, сезіміне, көзқарасына әсер ете отырып, оның интеллектуалдық мүмкіншіліктерін арттыруға көмектеседі. Ақпараттық технологиялардың білім беру саласына енүі педагогтарға оқытудың мазмұнын, әдістері мен ұйымдық түрлерін сапалы өзгертуге мүмкіндік береді.

Инновациялық процестердің даму аспектілері шетелдік көптеген ғалымдардың зерттеулерінде көрініс тапқан, солардың ішінде келесі ғалымдарды атап өтуге болады: Р.Акофф, Б.Артур, Г.Беккер, В.Беренс, Р.Драккер, Д.Кларк, Р.Нельсон, Б.Санто, Г.Сильверберг, А.Тоффлер, Д.Фридман, Т.Шульц және т.б. Олар инновация теориясының, инновациялық процестердің дамуының, олардың жекелеген елдердегі халық шаруашылығында және кәсіпорындарда алатын орындарының базалық концептуалды жағдайларын негіздеді.

Білім беру жүйесінде дene тәрбисінің негізгі мақсаты ретінде мектеп окушыларының дene мәдениетін қалыптастыру мәселесі көрсетілуде. Бұл мақсат үздіксіз білім беру жүйесінің жекелеген бөліктерінің сабактастық принципін бейнелейді, онда мәдениет аясында жеке толыққанды өмірдің субъектісі саласында өзін-өзі анықтауға бағытталған перспективамен оқыту идеясы да айтылған. Осындағы интегративтік мақсатпен осы мәдениеттің индивидте, оның жалпы мәдениетінің бөлшегі ретінде дамытудың шикізаты болып мектеп окушыларында дene мәдениетін қалыптастыру алынады.

Қоғам сұранысынан туындал отырған талапқа сәйкес оқушының ой-өрісін дамытуп, алған білімдерін өз тәжірибесінде жаңа жағдайларда қолдану біліктілігін арттыру, ізденімпаз, шығармашыл тұлға қалыптастырудың бірден бір жолы жаңа технологияны қолдана отырып білім беруге көшу екендігін тәжірибе дәлелдеуде.

Әлемдік білім кеңістігінде оқытудың озық технологияларын қамтитын жаңа білім мазмұны шынайы жарыс, адаптация кабілетті адам тәрбиелеуді қамтамасыз өтуге тиіс.

Білім беруді жаңарту – үнемі алға қарай ұмтылу мен даму үрдісі, білім беруде кезең-кезеңмен өтетін және алынған нағызжелерге сәйкес түзету енгізіліп, талданатын өзгерістер. Сонымен қатар, білім беруді жаңарту үрдісі салт-дәстүрді, мәдени мұраны, жалпыұлттық құндылықтарды көздің қарашығында сақтауды талап ететін тұрақты жүйелерден тұрады [3,4].

Білім жүйесінің жаңа бағыттарын жүзеге асыратын ұстаздар болғандықтан еліміздің ертеңі, болашағы осы ізгі жаңдардың парасатына, білімі мен біліктілігіне тәуелді екендігі сөзсіз.

Білім берудегі стратегиялық мақсатты анықтау жеке тұлғаны философиялық тұрғыдан түсінумен тікелей байланысты. Қазіргі кездегі кеңінен тараған «элеуметтендірілген индивид» туралы ұғым білім беру саласында үдеріс ретінде білім берудің негізгі мақсаты оқушыны барлық қажетті біліммен «толтыру» деген түсінікке трансформацияланды. Педагогикалық оқытудың бұл жүйесі өз бастауын үш ғасырдан астам уақыт кайта өрлеу кезеңі идеясының ықпалымен Еуропадан алған болатын. Я.А.Коменский талаптары заманында педагогикалық ой діни оқытудан діни емес, яғни ғылымға негізделген білімді үйрету туралы болып, негізгі мақсат жаппай білім беруге көшу болған [5].

Қазіргі жүйе «бәріне барлығын үйретуге» бағытталған. Қазіргі заманғы динамикалық қарқынмен даму кезеңінде жылдан-жылға білім көлемінің өсіп отыруы оқушылардың денсаулығына кері ықпалын тигізумен қатар, ондай «шексіз ақпарат жинауға» оқушының мүмкіндігі де жете бермейтіні анық болып отыр. Сөйтіп, білім мазмұнын жаңарту мәселесі алға шығып отыр. Қоғамдағы қазіргі

кездегі қайта құрулар, экономиканы дамытудағы жаңа стратегиялық бағдарлар, қоғамның ашықтығы, оның жедел ақпараттануы мен қарқынды дамуы білім беруге қойылатын талаптарды түбекейлі өзгерту. Әлемнің жетекші елдерінің көпшілігінің білім беру жүйесі білім берудің мақсатын, мазмұны мен технологияларын оның нәтижесіне қарап бағалайтын болды. Білім берудің қазіргі негізгі мақсаты білім алғып, әлеуметтік және кәсіби біліктілікке ақпаратты өзі іздең табу, талдау және ұтымды пайдалану, жылдам өзгеріп жатқан бүгінгі дүниеде лайықты өмір сұру және жұмыс істеу болып табылады [6].

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясы». –Астана, 2006. Наурыз.
2. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Жаңа әлемдегі – Жаңа Қазақстан». –Астана, 2007.-70 б.
3. Жексенбаева У.Б. Диалог – 5. Основные направления обновления содержания образования // Учитель Казахстана. -2006, 11 декабря. –С. 8.
4. Абылқасымова А.Е. Состояние тенденции развития педагогической науки Казахстана прорывные направления приоритеты // Білім. -2006. -№2. – С. 64-67.
5. Коянбаев Ж.Б., Коянбаев Р.М. Педагогика. – Алматы, 2002. -382 б.
6. Ұзақбаева С.А. В образовании мы следуем общемировым тенденциям // Central Asia Monitor. -2007, 22 июня. –С. 1-3.

В статье рассматривается использование новых технологий в учебном процессе.

The President of Republic of Kazakhstan N. Nazarbayev, during two last years, demands to improve education in schools of our country and to organize new ways of teaching in sphere of education.

ӘОЖ 796:378

Баекесова Г.К.
магистрант, М.Өтемісов атындағы БҚМУ

КӘСІБІ ДЕНЕ ДАЙЫНДЫҒЫНЫҢ ТАРИХИ ДАМУ АСПЕКТИЛЕРИ

Кадрлар қорын дайындау негіздерінің бірі - дene тәрбиесі. Дене тәрбиелеудегі басты мақсат - денсаулығы мықты, сапалы кәсіби маман дайындау. Кәсіптік қолданбалы дene дайындығының мақсаты студенттер мен тындаушыларға нақты қолданбалы білім беруді қалыптастыру, психикалық қабілеттің жетілдіру және дene-күш қабілеттерін арттыру арқылы болашақ маманың жұмыска дайындығын қалыптастыру [1].

Елбасымыз «Қазақстан – 2030» ұзак мерзімді стратегиялық даму бағдарламасында мемлекетіміздің алдында тұрған міндеттерді айрықша көрсетіп, даралап берді. Онда ең басты жауапты міндеттердің бірі - еліміздің есіп өркендеуіне, гүлденуіне өз үлесін қосар білімді, мәдениєтті жастарды тәрбиелеу. Бұл игі істердің бәрі ұрпақ қамы. Еңсесі биік, тұғыры кең болашақ алып мемлекетіміздің азаматтары қандай болуға тиісті немесе қалай етіп тәрбиелеуіміз қажет. Бұл - қоғам талабы.

Жастары, болашақ мамандары элсіз, денсаулығы нашар, білімсіз, зиянды әдептерге әуес, жалқау, тәрбиесіз болса, ол мемлекет қашан да элсіз, корғансыз. Жастар - болашағымыз. Ал, бізге болашағымыздың айқындығы, айбындылығы, асқарлығы, жарқындығы қажет.